

Schrijf je in voor onze
**DIGITALE
NIEUWSBRIEF**
via sigmoidplan.be

DE SCHELDEKAAIEN IN ANTWERPEN, KRUISPUNT VAN INNOVATIE EN CREATIVITEIT

Over een lengte van meer dan 7 km geven we, samen met het Antwerpse stadsbestuur, de Scheldekaaien een grondige facelift. Dat is nodig, want de kaaimuur is in slechte staat en de kaaien lopen onder bij hevige stormvloeden. We verdeelden de kaaimuur in 7 zones: in elke zone gebruiken we een specifieke stabilisatietechniek, op maat van de toestand van de kaaimuur en in functie van het toekomstige gebruik. Terwijl wij focussen op waterveiligheid, maakt de stad van de kaaien een gezellige plek aan het water.

Abdij aan de Stroom

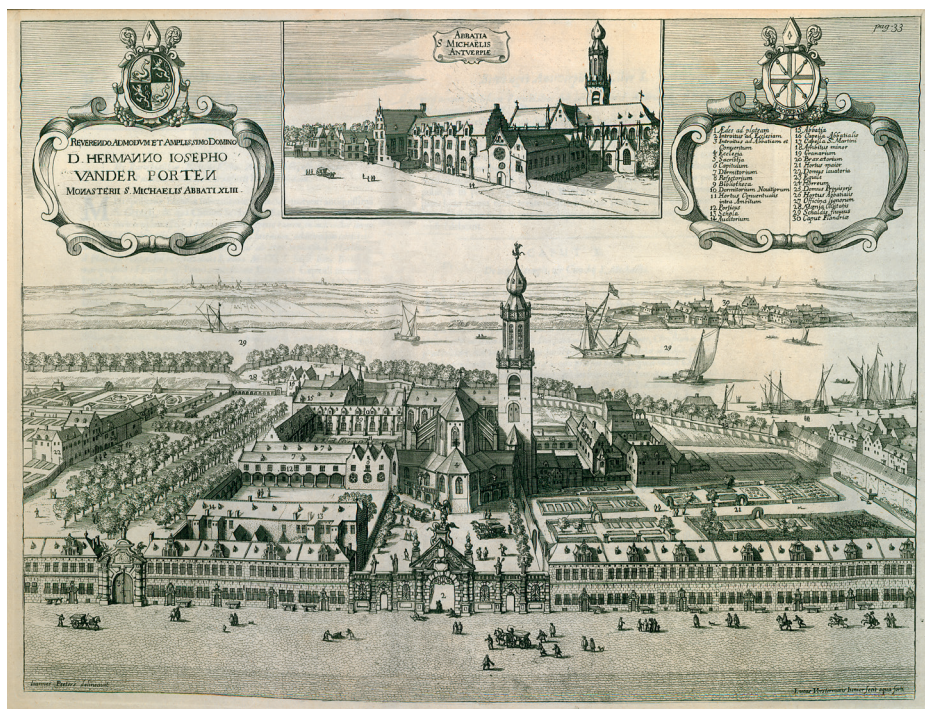
Onder de Scheldekaaien ligt 2000 jaar stadsgeschiedenis verborgen. De vernieuwingswerken bieden een unieke kans om die te onderzoeken. Zo vonden er eind 2021 en begin 2022 grootschalige opgravingen plaats, zowel onder het Noorderterras, waar de Burcht gelegen was, als aan de Sint-Michielskaai, waar de Sint-Michielsabdij lag.

Een machtige abdij

Aan de Sint-Michielskaai lag vroeger een heuvel die uitsprong in de Schelde. Hier richtte de heilige Norbertus in 1124 een abdij op, rond de toenmalige Sint-Michielskerk. Die abdij breidde al snel haar rijkdom uit en bouwde een groot kloostercomplex. In de late middeleeuwen kende ze haar grootste bloei en verbleven er hoge gasten in de abtswoning en het Prinsenhof van het klooster.

Ondergrondse resten

De opgravingen zijn van groot belang omdat er tot nu toe nauwelijks archeologisch onderzoek gedaan is. Aan de pandgang van het klooster zijn



Zicht op de Sint-Michielsabdij in 1659 vanuit de Kloosterstraat. © UA, Bijzondere Collecties, MAG-P 15.134

al tal van begravingen aangetroffen. We leggen de skeletresten vrij en onderzoeken ze op geslacht, leeftijd, ziektes of doodsoorzaak en datering. Aan de noordzijde leggen we de oude kaaimuur en de kelders van het klooster bloot. Ook de abtswoning, het Prinsenhof en het bastion dat de zuidzijde van de stad verdedigde, graven we op. Het onderzoek gebeurt zoveel mogelijk voor de start van de nieuwe aanleg. In het ontwerp hiervoor integreren we ook een stukje van het Sint-Michielsbastion.

MEER INFO:
www.archeologiescheldekaaien.be



Werken op de rechteroever: 7 zones

In 2021 werkten we 3 werven af: de Orteliuskaai (zone Loodswezen), de Jordaenskaai (zone Centrum) en de Sint-Michielskaai (zone Sint-Andries en Het Zuid). Overall stabiliseerden we de kaaimuur.

ZONE 1: Droogdokken

De kaaimuur is hier versterkt en verhoogd, zodat hij meteen ook dienst kan doen als waterkering. Daarnaast kwam er een uitkijkpunt: de Belvédère. Nog gepland: de aanleg van een amfitheater, een groene dijk en de versterking van de natuurlijke rivieroever. Die werken starten zodra de werken aan de Royerssluis afgerond zijn. Zo zal er een heus Droogdokkenpark ontstaan.



ZONE 2: Kattendijksluis en Rijnkaai

Op termijn stabiliseren we de historische kaaimuur en leggen we een hogere waterkering aan.



ZONE 4: Centrum

Zone Centrum ligt tussen de paviljoenen van het Noorder- en het Zuiderterras. Ter hoogte van de Jordaenskaai en de Ernest van Dijckkaai is de stabilisatie van de kaaimuur klaar. Nu werken we aan het ontwerp van de waterkering, deels vast, deels mobiel (dichter bij de Schelde) en geïntegreerd in een hertekend openbaar domein. Zo kunnen er op de grote kaavlake activiteiten georganiseerd worden. De obstakels die de stad en de rivier van elkaar scheidden, werken we zoveel mogelijk weg. Tot slot voltooiden we hier de nieuwe Antwerpse cruiseterminal.

Voor de zone van Het Steen tot het Zuiderterras zijn de ontwerpen voor de kaaimurstabilisatie bijna klaar. De historische muur blijft hier maximaal behouden. Na de stabilisatie volgen de restauratie van de hangars, de realisatie van de waterkering en de herinrichting van het openbaar domein.



ZONE 5: Sint-Andries en Het Zuid

In 2014 startte het Scheldekaaienproject ter hoogte van de wijken Sint-Andries en Het Zuid. Intussen werd 1 km kaaimuur gestabiliseerd. Er kwam ook een hogere waterkering, die versmolten is met het weidse kaailandschap. In 2022 leggen we het stuk tussen de Scheldestraat en de Sint-Michielsstraat opnieuw aan. Hierbij trekken we het park en de open ruimte langs het water verder door. In 2021 voerden we al de stabilisatiewerken aan de kaaimuur uit. In 2022 stabiliseren we de resterende Plantinkaai. Daarna staan alleen nog de waterkering tussen de Sint-Michielsstraat en het Zuiderterras en het openbaar domein ter hoogte van de Plantinkaai tot het Zuiderterras op de planning.



ZONE 6: Nieuw Zuid

Langs Nieuw Zuid stabiliseerden we al 660 m kaaimuur. In 2022 volgt de rest, tot aan de Kennedytunnel. Een technische uitdaging, want de monding van het Kanaal Der Krijgsgronden vraagt om een oplossing op maat. In 2022 werken we ook het ontwerp voor de nieuwe waterkering en het openbaar domein af. Begin 2023 hopen we te starten met de uitvoering hiervan. Er zal dan een groot park verrijzen, met voldoende bomen en enkele publiek toegankelijke paviljoenen.



ZONE 7: Blue Gate Antwerp

Aan dit duurzame bedrijventerrein hebben we een 200 m lange overslagkade gebouwd op veilige Sigmahoogte. Binnenschepen kunnen aanmeren om goederen te laden en te lossen. In 2022 wordt alles voorbereid om ook hier een stuk onstabiele kaaimuur te consolideren. De wandelende kade is nu al ontgraven, maar beweegt nog altijd richting Schelde. Dit vraagt om dringende maatregelen.



ZONE 3: Loodswezen

Naast de centrale kaaizone liggen de Orteliuskaai en de Tavernierkaai. In deze zone staat het imposante gebouw van het Loodswezen. Vroeger lag hier ook een getijdensluis, die de toegang vormde tot het Bonapartedok. We hebben de kaaimuur gestabiliseerd en onderzoeken of we mobiele waterkeringen kunnen inzetten op strategisch gekozen punten ter hoogte van de Orteliuskaai. Die zijn in normale omstandigheden vrijwel onzichtbaar en worden alleen opgesteld in geval van nood. Zo creëren we opnieuw een verbinding tussen de Stad en de Stroom.



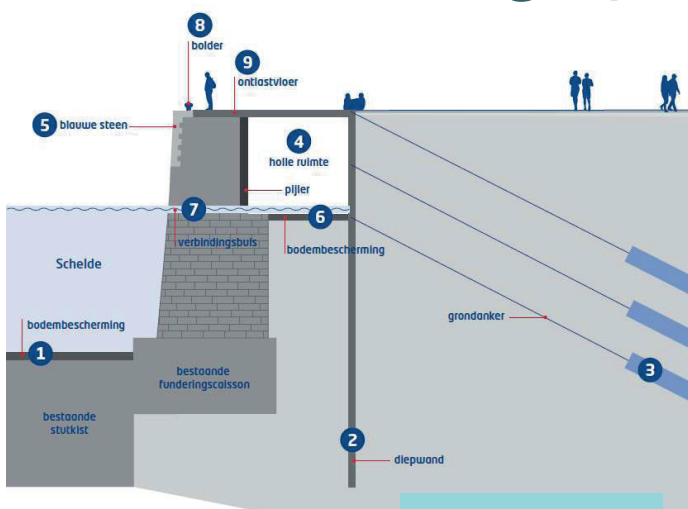
Nieuwe cruiseterminal verwelkomt schepen



In Zone Centrum werkten we de nieuwe Antwerpse cruiseterminal af. De oude terminal aan het Zuiderterras verhuisde naar een driedelig ponton ter hoogte van Het Steen. Daar werd hij geïntegreerd in het toekomstige toeristische onthaalcentrum. Passagiers van zee- en riviercruises genieten zo van een goede ontvangst in Antwerpen.

Het afgelopen jaar stabiliseerden we de kaaimuur aan de Jordaenskaai. Daarna werden de onderdelen van het ponton, dat maar liefst 350 m lang is, geleverd en in elkaar gemonteerd. Midden april 2021 kon een eerste schip gebruikmaken van het nieuwe cruiseponon.

Welke ingrepen doet het Sigmaplan?



Zo ziet de gestabiliseerde kaaimuur ter hoogte van Sint-Andries en Het Zuid eruit.

1. Bodembescherming
2. Diepwand
3. Grondanker
4. Holle ruimte
5. Blauwe steen
6. Bodembescherming
7. Verbindingbuis
8. Bolder
9. Ontlastvloer

Kaaimuurstabilisatie

We nemen structurele en duurzame maatregelen.

Om de kaaimuur te herstellen en tegelijk voor te bereiden op de toekomst, passen we per zone een innovatieve techniek toe. Daarbij blijft het authentieke karakter van de kaaimuur behouden. Door deze ingrepen kan de 100 jaar oude kaaimuur Antwerpen nog eens 100 jaar beschermen.

Waterkering met vele gezichten

De nieuwe en verhoogde waterkering beschermt Antwerpen tegen hoge waterstanden bij stormtij. Maar zo'n constructie bepaalt ook het uitzicht van de kaaien. Daarom combineren we deze werken zoveel mogelijk met de herinrichting van de kaaivlakte. Naargelang de zone zijn verschillende soorten waterkeringen mogelijk. Zo kunnen dijken, hellingen, gebouwen en zelfs stadsmeubilair als vaste waterkering ingezet worden. Ter hoogte van de Antwerpse centrumzones zijn toegankelijkheid en de vergezichten vanuit de stad het belangrijkste. Hier kiezen we dan ook voor mobiele waterkeringen. Die treden alleen in werking bij overstromingsgevaar en bieden mooie uitzichten op de rivier.



CONTACT

Meer informatie over het Sigmaplan, de 7 kaaizones, de waterkering en de kaaimuurstabilisatie vind je op www.sigmoplan.be/scheldekaaien.

Via Twitter (#sigmaplan) en Facebook houden we je op de hoogte van de werken.



Met vragen kan je terecht bij:
De Vlaamse Waterweg nv
Projectleider: Koen Segher
tel. 03 224 67 11
scheldekaaien@vlaamsewaterweg.be

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever
De Vlaamse Waterweg nv
Afdeling Regio Centraal
Ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen

Redactie
RCA
Uitgave februari 2022
Gedrukt op gerecycleerd papier

Copyright beelden
De Vlaamse Waterweg nv,
Vilda, Stad Antwerpen dienst
archeologie

www.sigmoplan.be